

Ir. Willem P.C. Knuttel, Architect in Deventer

10 juni 1886 Leiden – 15 november 1974 (Rhenen)

September/oktober 2013: expositie in Architectuurcentrum Rondeel, Deventer
Zie ook www.wieiswieinoverijssel.nl

(dd 20-05-13 - door Lamberthe de Jong)

Wie was architect Knuttel?

Ir. Willem Pieter Cornelis Knuttel (1886-1974) was een bekend architect in Deventer en omgeving. Hij werd op 10 juni in 1886 geboren in Leiden en woonde met zijn ouders in Den Haag. Zijn vader ir D.E.C. was ook architect en een periode benoemd als Rijksbouwmeester.

Knuttel studeerde Bouwkunde aan de Technische Hogeschool in Delft en studeerde af in 1910. Daarna werkte hij als tekenaar aan het Vredespaleis. Hij trouwde in 1913 met Margaretha J.A. Hemmes (1890-1974). Beiden waren zeer sociaal bewogen. Zij trouwden in 1913 en kregen drie kinderen, Dirk, Daniel en Margaretha.

Met Gantvoort

(Wim) Knuttel kwam in 1911 in Deventer wonen en associeerde zich met ir. J.D. Gantvoort die hij vermoedelijk kende uit Den Haag. Hij werkte mee aan het ontwerp van enkele villa's in Deventer en Den Haag en aan industriële gebouwen die vooral in de stijl van Gantvoort zijn gebouwd.

In en rond Deventer tot 1940

Vanaf 1916 was Knuttel zelfstandig gevestigd aan de Keizerstraat 18 (na 1954 omgenummerd naar 27). Ook had hij enkele jaren een kantoor in Den Haag aan de Zeestraat 72.

Zijn werk in Deventer en omgeving is zeer divers. Het bestaat zowel uit wijken met sociale woningbouw als Knutteldorp en Hoornwerk als uit tenminste dertig (vaak luxueuze) villa's. Deze hebben vaak kenmerkende ronde vormen, ovale ramen en (rieten) en staan nog steeds in Deventer en de omliggende dorpen als Diepenveen, Schalkhaar, Holten, Gorssel en Eefde.

Aan de Lokersdijk in Deventer bouwde hij zijn eigen villa Meijendaal waar hij van 1920 tot 1970 heeft gewoond.

Knuttel ontwierp zowel bijzondere als eenvoudige rijtjeswoningen, o.a. aan de Zwolseweg, Oudegoedstraat, Sinthenstraat, Cartesiusstraat en Jacob van Deventerstraat. Ook (her)bouwde hij het Jordenshofje aan de Overstraat. Daarnaast ontwierp hij utiliteitsbouw als garages, bioscoop, sigarenfabriek, een tehuis voor ouderen (Huize Louise) en enkele gebouwen voor het Psychiatrisch ziekenhuis Brinkgreven.

Den Haag en elders

Ook elders staat nog werk van Knuttel: in Den Haag o.a. villa's een complex van 500 woningen en twee scholen, in Schoorl een bijzonder vakantiegroepshuis en in Elspeet zelfs een doopsgezinde

kerk en een vakantiehuis. In Vught bouwde hij een hofje en enkele boerderijen, in Eindhoven een modelboerderij. Deze opdrachten buiten kreeg hij vaak via zijn netwerk of via familieleden als het echtpaar Fentener van Vlissingen- Van Beuningen.

Na 1945

Na WO2 werkte zoon Daniel (D.E.C.), ook bouwkundige, mee op het bureau. Samen ontwierpen zij huizen in Deventer, Diepenveen, Schalkhaar, Epse en Gorssel en, later ook flats zoals de Rembrandtflat en aan de Heetenstraat. Ook in de uitbreiding aan de Hoge Hondstraat en achterliggende straten als Sloetstraat en Dapperstraat kwamen rijtjeshuizen van de Knuttels. Daarnaast ontwierp het bureau twee bejaardentehuizen in Deventer en in Gorssel en een school in Nijverdal. In het nieuwe Emmeloord bouwde Knuttel ook enkele huizen. Soms is het niet duidelijk of het ontwerp van vader of zoon komt, tenzij dit op de bouwtekening of correspondentie staat.

Restauraties

Het Architectenbureau Knuttel was vooral leidend bij de naoorlogse restauratie van tientallen monumenten in Deventer, zoals de toren van Lebuinuskkerk, de Bergkerk, de Muntentoren. Ook was het betrokken bij restauraties in andere delen van Overijssel zoals Kasteel het Nijenhuis in Heino, de kerk en gemeentehuis van Olst en de Scheperszaal in Zwolle.

Netwerk en besturen

Knuttel had veel bestuursfuncties, zoals vanaf 1920 bij de 'Vereeniging tot Verbetering van den Woningtoestand' in de gemeente Deventer. Later was hij betrokken bij de oprichting en bestuur van Het Oversticht en na WO2 bij de Deventer Monumenten Commissie, het Wederopbouw bureau in Deventer, de stichting Oud-Deventer. Ook was hij actief bij de Bond van Nederlandse Architecten (BNA) in Overijssel, de Provinciale Planologische Dienst Overijssel, de inrichting van de Noordoostpolder, College Waterschap Salland, Overijssels Landschap etc. Als Deventer notabel is hij tijdens de oorlog gijzelaar geweest in Vught.

Prijs

In 1960 werd hij ter gelegenheid van het 35-jarig bestaan van Het Oversticht benoemd als officier in de orde van Oranje-Nassau. In 1966 ontving hij vanwege de restauratieprojecten (als eerste en enige) de provinciale Geert Groote Prijs.

Echtgenote

Echtgenote Margaretha was een bijzondere vrouw: pacifistisch, een strijdster voor het vrouwenkiesrecht en sociaal bewogen. Zij heeft enige jaren bouwkunde gestudeerd en was de derde vrouwelijke studente aan de TH in Delft. In Deventer verzorgde zij o.a. de inrichting van een van de tehuizen van het psychiatrisch ziekenhuis Brinkgreve. Mogelijk was zij ook betrokken bij interieurontwerpen in andere Knuttelhuizen.

Verhuizing

In 1966 vierde Knuttel zijn 80-ste verjaardag met een groot feest in de tuin van zijn huis aan de Lokersdijk. In 1970 verhuisde het echtpaar naar Ellecom. Ze overleden allebei in 1974, mevrouw Knuttel op 12 juli en Knuttel zelf op 15 november in Rhenen.

Lamberthe de Jong

*Mw. drs. L.J. de Jong, Diepenveen), historisch onderzoeker
Reiner Zwaeffkenstraat 26 7431 GJ Diepenveen
T 0570 593501 - M 06-44212783
E lamberthedejong@home.nl*